

Biblio 3W
**REVISTA BIBLIOGRÁFICA DE GEOGRAFÍA Y
 CIENCIAS SOCIALES**
 Universidad de Barcelona
 ISSN: 1138-9796. Depósito Legal: B. 21.742-98
 Vol. XVII, nº 976 (8), 20 de mayo de 2012
**[Serie documental de *Geo Crítica. Cuadernos Críticos de
 Geografía Humana*]**

LA CIUTAT COM CAMP DE TREBALL

Maria Rubert de Ventós
 Universitat Politècnica de Catalunya
maria.rubert@upc.edu

Recibido: 12 de abril de 2012. Aceptado: 25 de abril de 2012.

El retrat del Manuel de Solà-Morales (1) fet de la suma de pinzellades de molts amics i col·laboradors que va aparèixer a les sessions organitzades el dia 10 de maig de 2012 a l'Etsab i al CCCB dibuixen un retrat polièdric i complexa: el Manuel materialista simbòlic (Josep Ramoneda) o l'idealista empíric (Toni Mari), el dels Silencis (Miquel Domingo), el Manuel que posa fils que busca l'enllaç entre parts de les ciutats, el qui posa una mirada que transforma els llocs, "el hombre que sabía demasiado!" (NunoPortas), aquell curiós i interessat per les coses més convencionals de la vida quotidiana, el qui cerca l'excepció i l'excel·lència en tots els seus treballs, aquell qui busca l'ordre dins l'excepció (Eduard Bru) i al revés l'excepció dins l'ordre, el redactor de la millor historia urbana que la ciutat fa de si mateixa, l'estudiant astut clixat per Manuel Ribas, el responsable del pas del zoning i la taca a la recerca d'una descripció de la ciutat i del territori (Bet Gali), l'autor de nombrosos projectes urbans que han transformat ciutats, el Manuel editor que trenca motllos, el Manuel dels xamfrans, el que posa per primer cop qüestions d'urbanisme a una revista d'arquitectura, el mestre intuïtiu i exigent que ens deixava descol·locats. El Manuel amb qui hem compartit 40 anys de feines, dibuixos i celebracions. Aquest Manuel que ens va ensenyar a veure la ciutat als estudiants d'arquitectura, de la mateixa manera que Bruno Zevi ens va ensenyar a veure l'espai construït, l'Arquitectura. Es aquesta una reflexió a posteriori d'aquella jornada esgotadora.

Figura 1. Manuel de Solà-Morales en una aquarel·la de Maria Rubert de Ventós.

El treball de MSM està estretament lligat a la ciutat de Barcelona. Com a professor, com a arquitecte, MSM ha treballat durant 50 anys al servei de la ciutat desde diferents iniciatives, projectes, plans, llibres i estratègies urbanes. Representa un concepte obert de la disciplina. I és precisament l'enorme varietat de treballs i el seu alt nivell d'autoexigència el més rellevant del treball de MSM.

La seva empenta inicial fundant el Laboratori d'Urbanisme de Barcelona (LUB) és clau per entendre la transformació descomunal de la ciutat que s'engega als 80. És el LUB on inicien tesis sobre la ciutat, les seves parts i formes, on es planteja la necessitat de buscar sistemes de representació nous de la ciutat i el territori que superi el sistema de les assignacions de zones y estàndards. Es allí també on es cuinen els primers contraplans i alternatives a l'urbanisme oficial com el pla de la Ribera, on s'insinua ja el que serà una de les seves contribucions claus sobre les formes de creixement urbà, el PUE que tots els estudiants de l'Etsab encara aprenen.

Barcelona té a MSM com a conseller privilegiat entre 1983 i 1991 amb el primer projecte d'obertura al mar. Però es amb l'Illa de Solà-Morales i Moneo, que afegeix una peça clau a Barcelona: Un edifici que s'adorn a la Diagonal i que demostra com l'arquitectura pot fer ciutat i la ciutat pot fer arquitectura.

Manuel Solà-Morales ha sigut un gran intel·lectual i alhora un creador, transformador de la disciplina. Algú que pren riscos i que no es conforma, que no es repeteix perquè creu en la resposta precisa, única per cada lloc, en cada situació. Cal ser sovint un punt ingenu per ser creatiu i estar tranquil. En el cas de MSM, la seva tensió creativa, l'interès però també el neguit que destil·len els seus projectes, son potser, precisament, fruit de la seva intel·ligència.

L'obra de Manuel de Solà-Morales mostra com un bon projecte urbà és necessàriament un esforç d'imaginació, però també de síntesi. El que es proposa de nou, cal que busqui el diàleg amb el que hi ha. I és la capacitat d'escoltar i entendre els temes i llocs i d'organitzar i mesurar propostes variades i fins i tot contradictòries, el que resulta en alguns projectes urbans a diferents escales, la seva brillantor i el seu significat.

L'urbanisme és una disciplina moderna. Cerdà inventa un terme que comença multidisciplinari. El seu objecte es el creixement de la ciutat i la seva reforma, endiríem dinàmica d'avui. El seu objectiu es optimitzar recursos i millorar les condicions de vida en comú: Projectar el creixement i l'adaptació de la ciutat que ha trencat el cinturó de les muralles, a la modernitat. M'agrada pensar que aquesta visió antiga de la disciplina es potser avui mes vigent que fa uns anys Perquè les darreres dècades l'urbanisme ha sovint oscil·lat entre un aproximació pragmàtica, lluny de la realitat cultural i física de la ciutat, i una visió reductiva del projecte urbà, lluny de la dimensió social i cultural. Davant d'aquestes dues posicions MSM, ha fet urbanisme des de l'arquitectura i al revés, s'ha preocupat per re introduir l'arquitectura, el projecte d'un tros clau.

He triat dues cites per tancar aquest text que imagino agradarien al Manuel. R. Sennett, diu als *Els usos del desordre*, "no és un excés desordre, sinó d'ordre el que amenaça les nostres ciutats i les nostres societats. Això és el que amenaça la diversitat i per tant la bellesa i la creativitat".

Sibyl Moholy-Nagy, escriu al seu llibre *Matrix of Man* que recull les seves conferències a Pratt Institute de Nova York als 60'

Cities, like men, are embodiments of the past and mirages of unfulfilled dreams. They thrive on economy and waste, on exploitation and charity, on their initiative of the ego and the solidarity of the group. They stagnate and ultimately die under imposed standardization, homogenized quality, and a minimum denominator of manmade environment. Most decisive of all, cities, like mankind, renew themselves unit by unit in a slow, time-bound metabolic process. The constancy of urban change derives its dynamism from an eternally evolving imagination kindled by the coexistence of past and present. (...) Man learns by observing, imitating and adapting. This process can only be maintained if that which is observed, imitated and adapted constitutes a potential contribution to the most desirable end. A lion tamer does not train in a flea circus (...)

La nostra disciplina, l'urbanisme que posa l'arquitectura al servei de la ciutat, ha de comprendre i integrar aquestes mirades i reinventar una nova aproximació, menys agressiva i més estratègica sobre els territoris,

mes inventiva a les perifèries i el suburbi, mes tranquil·la i anònima als centres, potser més radical de les xarxes. Un urbanisme que es recolza a la geografia- el lloc- i entén la historia -el temps- per dibuixar els compromisos a l'espai que poden fer una ciutat millor pels que hi viuen.

Manuel, en aquest circ de puces, seguim la teva intuïció.

© Copyright Maria Rubert de Ventós, 2012.

© Copyright *Biblio 3W*, 2012.

Ficha bibliográfica:

RUBERT DE VENTÓS, Maria. La ciutat com a camp de treball. *Biblio 3W. Revista Bibliográfica de Geografía y Ciencias Sociales*. [En línea]. Barcelona: Universidad de Barcelona, 20 de mayo de 2012, Vol. XVII, nº 976 (8). <<http://www.ub.es/geocrit/b3w-976/b3w-976-8.htm>>. [ISSN 1138-9796]

[Volver al índice del nº 976](#)

[Volver al índice de Biblio 3W](#)